

Смрт мајке Југовића

(народна песма)

Ову песму је Вуку Стефановићу Караџићу послао Лукијан Мушицки, у време кад је био епископ у Карловцу. Стојан Новаковић је 1878. године заменио последња два стиха из песме коју је Вук објавио и накнадно унео завршне стихове: „Ал ту мајка одољет не може / препуче јој срце од жалости.” Пред тобом је песма коју је Вук објавио у збирци *Српске народне ијесме II*.

Мили боже, чуда великога!
Кад се слеже на Косово војска,
У тој војсци девет Југовића
И десети стар Јуже Богдане;
Бога моли Југовића мајка,
Да јој Бог да очи соколове
И бијела крила лабудова,
Да одлети над Косово равно,
И да види девет Југовића
И десетог стар-Југа Богдана.
Што молила Бога домолила:
Бог јој дао очи соколове
И бијела крила лабудова,
Она лети над Косово равно,
Мртви нађе девет Југовића
И десетог стар-Југа Богдана,
И више њи девет бојни копља,
На копљима девет соколова,
Око копља девет добри коња,
А поред њи девет љути лава.
Тад' завришта девет добри коња,
И залаја девет љути лава,
А закликта девет соколова;
И ту мајка тврда срца била,
Да од срца сузе не пустила,
Већ узима девет добри коња,
И узима девет љути лава,
И узима девет соколова,
Пак се врати двору бијеломе.
Далеко је снае угледале,
Мало ближе пред њу ишетале,

Закукало девет удовица,
Заплакало девет сиротица,
Завриштало девет добри коња,
Залајало девет љути лава,
Закликтало девет соколова;
И ту мајка тврда срца била,
Да од срца сузе не пустила.
Кад је било ноћи у по ноћи,
Ал' завришта Дамјанов зеленко;
Пита мајка Дамјанове љубе:
„Снао моја, љубо Дамјанова!
Што нам врешти Дамјанов зеленко?
Ал' је гладан шенице бјелице,
Али жедан воде са Звечана?”
Проговара љуба Дамјанова:
„Свекрвице, мајко Дамјанова!
Нит' је гладан шенице бјелице,
Нити жедан воде са Звечана,
Већ је њега Дамјан научио
До поноћи ситну зоб зобати,
Од поноћи на друм путовати;
Пак он жали свога господара
Што га није на себи донио.”
И ту мајка тврда срца била,
Да од срца сузе не пустила.
Кад ујутро данак освану,
Али лете два врана гаврана,
Крвава им крила до рамена,
На кљунове б'јела пјена тргла;
Они носе руку од јунака
И на руци бурма позлаћена,

Бацају је у криоце мајци;
Узе руку Југовића мајка,
Окретала, превртала с њоме,
Па дозивље љубу Дамјанову:
„Снао моја, љубо Дамјанова!
Би л' познала, чија ј' ово рука?”
Проговара љуба Дамјанова:
„Свекрице, мајко Дамјанова!
Ово ј' рука нашега Дамјана,
Јера бурму ја познајем, мајко,
Бурма са мношћом на вјенчању била.”

Узе мајка руку Дамјанову,
Окретала, превртала с њоме,
Пак је руци тијо бесједила:
„Моја руко, зелена јабуко!
Гдје си расла, гдје л' си устргнута!
А расла си на криоцу моме,
Устргнута на Косову равном!”
Надула се Југовића мајка,
Надула се, па се и распаде
За својије девет Југовића
И десетим стар-Југом Богданом.

У свету уметничког дела

1. Како се мајка осећала док је ишчекивала исход битке? Шта је она пожелела?
2. Са чим се мајка суочила на пољу Косову? Запази како је она реаговала када је схватила да су јој сви погинули. Како су животиње поступиле у тренутку њеног доласка? Којом стилском фигуром је дочарано њихово препознавање? Подвучи **ономатопејске речи** у песми.
3. Опиши како су је снахе дочекале на повратку кући. Размисли зашто је мајка потискивала своја **осећања** туге и бола пред другима. На који начин је она својим понашањем покушала да помогне снахама?

1. Ко са мајком Југовића бди у ноћи након повратка са Косова? Ко започиње **дијалог**? Зашто Дамјанов коњ њишти у поноћ? Кога он дозива и очекује? На које све начине и животиње у песми испољавају осећања?

2. Када долећу црни гавранови у дворе мајке Југовића? Шта је наглашено у опису њиховог изгледа? Шта они предсказују?

3. Како је мајка реаговала када је додирнула мртву руку свог сина? Подвучи тужбалицу у којој мајка изражава своју тугу. Кома се она обраћа? Како то чини? Чеге се сећа док посматра Дамјанову руку? Наведи осећања која она речима и поступцима изражава. Шта више није могла да издржи?

4. Како је народни певач описао смрт мајке Југовића?

Откривалица

Запажаш да у овој песми мајчина бол кроз целу песму постепено (**градацијски**) расте. Песма има четири дела (песничке слике) у којима се поступно ређају сцене по јачини. У првој, мајка одлази на Косово и сазнаје да су њени најдражи погинули. У другој, враћа се у двор и суочава са снахама и њиховом тугом. Свест о породичној трагедији наглашава се у трећој слици (у ноћи бдења). Снаха се сећа прошлости, а Дамјанов коњ их подсећа на губитак сина и мужа. У четвртој слици, која се одиграва сутрадан, гавранови доносе Дамјанову руку и буде у мајци сећање на синовљево детињство. Тек тада мајка проговара о својим потискиваним осећањима туге и бола за најрођенијима.

Стилска фигура којом се поступно ређају осећања и слике по јачини назива се **градација**.